

Vergaderjaar 2024–2025

26 448

Structuur van de uitvoering werk en inkomen (SUWI)

32 674

Evaluatie Wet eenmalige gegevensuitvraag werk en inkomen (WEU)

Nr. 843

BRIEF VAN DE MINISTER EN DE STAATSSECRETARIS VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 6 mei 2025

De sociale zekerheid kent sinds 2008 de Wet eenmalige gegevensuitvraag werk en inkomen (hierna: WEU). De WEU regelt dat UWV, de SVB en gemeenten één keer aan mensen persoonsgegevens vragen en die hergebruiken bij het aanvragen, verstrekken en controleren van uitkeringen en andere sociale voorzieningen. Dit zorgt voor minder administratieve lasten en kan de dienstverlening eenvoudiger en toegankelijker maken. In het kader van de Werkagenda SUWI is de WEU geëvalueerd. We hebben uw Kamer in de voortgangsbrief van de Werkagenda SUWI hierover geïnformeerd.¹

Met deze brief bieden wij de evaluatie aan en geven wij een reactie op de uitkomsten. Daarbij zullen wij, gelet op de samenhang met de evaluatie van de WEU, ook de motie van het voormalige lid Zeedijk (NSC) en het lid Mohandis (GroenLinks-Pvda) over automatische, geautomatiseerde en vooringevulde aanvragen voor inkomensvoorzieningen van een reactie voorzien.²

Wet eenmalige gegevensuitvraag werk en inkomen

De WEU is in 2008 ingevoerd. De WEU voegde zowel in de Wet structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen (hierna: Wet SUWI) als in materiewetten zoals de Werkloosheidswet, Ziektewet en Participatiewet bepalingen toe over het hergebruiken van gegevens.³ De WEU regelt dat de SUWI-partijen⁴ voor hun wettelijke taak verplicht zijn gegevens uit het overheidsbrede stelstel van basisregistraties, de polisadministratie van UWV en de verzekerdenadministratie van de SVB te gebruiken en te

¹ Kamerstukken II, 2024/2025, 26 448, nr. 796.

² Kamerstukken II, 2023/2024, 34 352, nr. 319.

³ Stb. 2007, nr. 555.

⁴ UWV, SVB en gemeenten.

hergebruiken. Dit zou op den duur moeten leiden tot het voorinvullen van aanvraagformulieren, zodat mensen deze alleen maar hoeven aan te vullen en te corrigeren.

Uitkeringsgerechtigden zijn verplicht om direct uit eigen beweging melding te maken van alle feiten en omstandigheden die van invloed kunnen zijn op hun recht op de uitkering. Bij de invoering van de WEU is ervan uitgegaan dat deze inlichtingenplicht beperkt kan worden vanwege hergebruik van gegevens.

Dit heeft geleid tot de Regeling uitzondering inlichtingenplicht, waarin wordt aangegeven welke gegevens van de inlichtingenplicht zijn uitgezonderd.⁵

Belangrijkste uitkomsten huidige evaluatie WEU 2025

De mensen met wie is gesproken voor de evaluatie vinden verbetering van de dienstverlening belangrijk. In hoeverre ze administratieve lasten ervaren verschilt per situatie en persoon. Sommigen verwachten dat UWV, SVB en gemeenten hun gegevens al onderling delen en ervaren het herhaald aanleveren van gegevens als onnodig en inefficiënt. Anderen vinden het, vanuit optiek van de borging van hun privacy, niet erg om gegevens dubbel aan te leveren. Vaak nemen mensen de administratieve lasten voor lief, omdat een uitkering noodzakelijk is om financieel rond te komen.

Volgens de evaluatie heeft de WEU geholpen om de dienstverlening blijvend te verbeteren. Het principe van eenmalige gegevensuitvraag wordt breed gedragen door de SUWI-partijen. Ze hebben echter diverse redenen om gegevens regelmatig wel opnieuw uit te vragen. Het onderzoek laat bijvoorbeeld zien dat de beschikbare gegevens niet altijd actueel, juist en volledig genoeg zijn om hergebruikt te worden. Het voorkomen van terugvorderingen of het maken van persoonlijk contact om bijvoorbeeld naar werk te kunnen begeleiden, worden genoemd als redenen. Ook niet alle aanvraagformulieren worden (volledig) voorgevuld.

Beleidsreactie evaluatie WEU

Wij vinden eenvoudige en toegankelijke dienstverlening in de sociale zekerheid belangrijk, zodat mensen krijgen waar ze recht op hebben. We onderschrijven daarom het belang van eenmalige uitvraag van gegevens waar dat praktisch kan en bijdraagt aan betere en gezamenlijke dienstverlening. De uitkomsten van deze evaluatie betrekken we bij de Werkagenda SUWI. De Werkagenda SUWI wil de positie van mensen centraal zetten in de regelgeving over de organisatie en de gegevensverwerking van de sociale zekerheid. Hieronder geven we aan hoe we dit gaan doen door de wetgeving aan te passen en wat dit betekent voor de uitvoering.

• Wetgeving

Met het wetsvoorstel proactieve dienstverlening SZW kunnen mensen gericht advies krijgen over bepaalde uitkeringen en voorzieningen en persoonlijke hulp om een aanvraag in te dienen. UWV, SVB en gemeenten mogen hiervoor persoonsgegevens verder verwerken en uitwisselen. Dan helpt het ook als dat vervolgens in het verdere dienstverleningsproces ook goed geregeld is.

⁵ Kamerstukken II, 2015/2016, 30 982, nr. 26.

We werken daarnaast in het kader van de Werkagenda SUWI aan het wetsvoorstel modernisering grondslagen om meer rechtszekerheid te bieden over de verwerking van persoonsgegevens in de sociale zekerheid. Dit doen we door een eenduidige structuur te hanteren. We bekijken hoe we de grondslagen voor het hergebruiken van gegevens daarin een goede plaats kunnen geven.⁶ Daarbij kijken we of we de wijze van regelen, met veel onderliggende regelgeving, kunnen vereenvoudigen.

Om eenmalige uitvraag vaker en makkelijker mogelijk te maken, werken we ook aan het harmoniseren en standaardiseren van de begrippen vermogen, inkomen en partner bij inkomensafhankelijke regelingen.^{7, 8} Uitgangspunt bij het standaardiseren van begrippen is dat bij het formuleren van definities zoveel mogelijk rekening wordt gehouden met objectief vaststelbare gegevens die beschikbaar zijn uit authentieke bronnen. Een voorbeeld hiervan is dat we de mogelijkheden verkennen van een objectief uit basisregistraties vast te stellen partnerbegrip bij de AOW. Zo zou er niet doorgevraagd hoeven te worden naar diverse leefvormen zoals dat nu het geval is.

• Uitvoering

Het beschikbaar maken van meer en betere gegevens maakt de uitvoering van de sociale zekerheid eenvoudiger, bijvoorbeeld via vooringevulde aanvraagformulieren en notificaties voor mensen bij een wijziging van persoonsgegevens. Het geeft professionals meer mogelijkheden om gerichte en gepersonaliseerde dienstverlening te bieden, bijvoorbeeld ook bij het vinden van werk. We gaan met de SUWI-partijen in gesprek over de verbetermogelijkheden die zijn benoemd in de evaluatie en om te bezien wat er in de ICT nodig is. Denk bijvoorbeeld aan de optimale inzet en doorontwikkeling van de Gezamenlijke elektronische Voorzieningen SUWI. We betrekken ook uitkeringsgerechtigden hierbij en andere mensen die deze dienstverlening mogelijk gaan gebruiken.

Reactie motie Zeedijk/Mohandis

De motie-Zeedijk/Mohandis verzoekt om te onderzoeken hoe met betrekking tot het tegengaan van niet-gebruik ook wordt gekeken naar de mogelijkheden van automatische, geautomatiseerde en vooringevulde aanvragen voor inkomensvoorzieningen.

Mensen maken om verschillende redenen niet altijd gebruik van de inkomensondersteuning waar zij wel recht op hebben. Bijvoorbeeld omdat een aanvraag niet lukt door de complexiteit van het aanvraagproces of vanwege een gebrek aan digitale vaardigheid. Een beter gebruik van inkomensondersteunende regelingen en voorzieningen kan een substantiële bijdrage leveren aan het voorkomen of verzachten van geldzorgen, armoede en schulden. We zetten daarom in op het terugdringen van niet-gebruik, onder andere met het wetsvoorstel proactieve dienstverlening SZW. Samen met publieke dienstverleners zet het kabinet daarnaast met de Hervormingsagenda inkomensondersteuning in op het eenvoudiger, toegankelijker en uitvoerbaar maken van het stelsel van inkomensondersteuning als geheel. Zo wordt binnen de herzieningen van bijvoorbeeld de Participatiewet en de Toeslagenwet – die onderdeel uitmaken van de hervormingsagenda – ook het vereenvoudigen en

⁶ Kamerstukken II, 2024/2025, 26 448, nr. 796.

⁷ Zie kabinetsreactie op de Parlementaire enquetecommissie Fraudebeleid en Dienstverlening: Kamerstukken II, 2024/2025, 35 867, nr. 12.

⁸ Kamerstukken II, 2024/2025, 26 448, nr. 792.

toegankelijker maken van het aanvraagproces meegenomen.⁹ Ook het terugdringen van niet-gebruik van gemeentelijke minimaregelingen en voorzieningen heeft onze aandacht. Samen met VNG en Divosa willen we inzetten op het vereenvoudigen en versterken van het (integrale) gemeentelijke beleid gericht op het aanpakken van (kinder)armoede.

Automatische aanvragen en geautomatiseerde aanvragen zien we als vormen van proactieve dienstverlening die een bijdrage kunne leveren aan tegengaan van niet-gebruik. Het doel is een zo laag mogelijke drempel voor mensen om de aanvraag te doen.

Automatische en geautomatiseerde aanvragen moeten worden onderscheiden van het automatisch toekennen van een uitkering of andere sociale voorziening. Daarbij is geen aanvraag meer nodig. Waar dat mogelijk en wenselijk is, dragen we ook bij aan automatisch toekennen. De Kamer is hierover geïnformeerd naar aanleiding van de motie van de leden Mohandis en Palmen over inkomensondersteunende regelingen van gemeenten¹⁰ en in de Hervormingsagenda inkomensondersteuning.

Slot

De evaluatie laat zien dat het gebruiken en hergebruiken van persoonsgegevens van groot belang zijn voor de dienstverlening in de sociale zekerheid. UWV, de SVB en gemeenten gebruiken de huidige mogelijkheden om de dienstverlening beter toegankelijk en eenvoudiger te maken. Maar er is ruimte voor verbetering van de gegevensuitwisseling en ICT-ondersteuning in de sociale zekerheid. We werken daaraan in nauwe samenwerking met UWV, de SVB en gemeenten en betrekken ook steeds mensen hierbij. Voor de toegankelijkheid en begrijpelijkheid van de sociale zekerheid is nodig de regelgeving over gegevensverwerking in de sociale zekerheid te moderniseren en de wet- en regelgeving te vereenvoudigen. We zetten daarom de Werkagenda SUWI en de Hervormingsagenda onverminderd voort. Dit maakt het voor mensen duidelijker waar ze recht op hebben. Ook de motie Zeedijk/Mohandis onderstreept dat belang.

De Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
Y.J. van Hijum

De Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
J.N.J. Nobel

⁹ Kamerstukken II, 2024/2025, 26 448, nr. 792.

¹⁰ Kamerstukken II, 2023/2024, 34 352, nrs. 317 en 324.